

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΤΜΗΜΑ
ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ
& ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ**

Ερ. Φ.: 387

Ταχ. Δ/ση: Μπουμπουλίνας 20-22
Ταχ. Κώδ : 106 82
Τηλέφωνο : 2131322-362, 363, 368
Fax : 210-82.01.426
Email : atneke@culture.gr

ΠΡΟΣ: Βουλή των Ελλήνων
Δ/ση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων
ΚΟΙΝ: Όπως Πίνακας αποδεκτών

Θέμα: Απάντηση στη με αριθμό πρωτοκόλλου 8083/8.7.2020 Ερώτηση με θέμα:
«Κίνδυνος απένταξης του Αρχαιολογικού Χώρου Φιλίππων από το κατάλογο των
μνημείων παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO»

Σε απάντηση της με αριθμ. Πρωτοκόλλου 8083/8.7.2020 Ερώτησης των Βουλευτών, κ. κ. Σουλτάνας(Τάνιας) Ελευθεριάδου, Παναγιώτη Σκουρολιάκο, Ελευθερίου Αβραμάκη, Ειρήνης Αγαθοπούλου, Τρύφωνα Αλεξιάδη, Καλλιόπης Βέττα, Ιωάννη Γκίολα, Κωνσταντίνου Ζαχαριάδη, Χουσεΐν Ζεϊμπέκ, Κωνσταντίνου Ζουράρι, Νικολάου Ηγουμενίδη, Νίνας Κασιμάτη, Χαράς Καφαντάρη, Αλέξανδρου Μεϊκόπουλου, Ιωάννη Μουζάλα, Κωνσταντίνου Μπάρκα, Αικατερίνης Νοτοπούλου, Θεόφιλου Ξανθόπουλου, Γιώτας Πούλου, Ιωάννη Σαρακιώτη, Παναγιώτη Σκουρλέτη, Χρήστου Σπίρτζη, Αλέξανδρου Τριανταφυλλίδη και Σωκράτη Φάμελλου, και σύμφωνα με τα στοιχεία που έθεσαν υπόψη μας οι αρμόδιες Υπηρεσίες, σας γνωρίζουμε τα εξής:

Αναφορικά με το ερώτημα για το δημοσίευμα που αναφέρεται σε καταστροφές αρχαίων, κατά τη διάρκεια των εργασιών απομάκρυνσης τμήματος της καταργηθείσας Εθνικής Οδού, ο οποίος διέσχιζε τον αρχαιολογικό χώρο των Φιλίππων, σας γνωρίζουμε τα κάτωθι:

Το έργο με τίτλο «Αναβάθμιση του αρχαιολογικού χώρου των Φιλίππων» έχει ενταχθεί στο περιφερειακό επιχειρησιακό πρόγραμμα «Ανατολική Μακεδονία -Θράκη 2014-2020», με τίτλο «ΟΧΕ_2 – ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΕΠΕΝΔΥΣΗ “ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ” και εκτελείται από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Καβάλας απολογιστικά και με αυτεπιστασία και συνολικό προϋπολογισμό 2.300.000,00€. Φυσικό αντικείμενο της Πράξης αποτελεί η διαμόρφωση του αρχαιολογικού χώρου, στο πλαίσιο του οποίου γίνονται εργασίες ευπρεπισμού και αναμόρφωσης του χώρου, απομάκρυνση τμήματος της καταργηθείσας Εθνικής Οδού, αποχωματώσεις, ανασκαφικές ενοποιήσεις, τακτοποιήσεις αρχιτεκτονικών μελών, διευθετήσεις καταστρώματος αρχαίων οδών, κατασκευή νέας περίφραξης και τοποθέτηση νέου εποπτικού υλικού. Ημερομηνία λήξης της Πράξης είναι η 30η/3/2023. Ειδικότερα, οι αποχωματώσεις αποσκοπούν στην επανεμφάνιση ανεσκαμμένων τμημάτων κτιρίων, τα οποία είχαν επιχρωθεί από παλαιότερες εργασίες στο

χώρο. Διευκρινίζεται ότι οι εργασίες που περιγράφονται στο εν λόγω δημοσίευμα αφορούν στο τμήμα των εργασιών νότια και νοτιοανατολικά της Βασιλικής Α', τμήμα της οποίας καλύπτεται από νεότερες επιχώσεις. Στο σημείο αυτό υπήρχαν οι περισσότερες σύγχρονες επεμβάσεις που διατάραξαν τη στρωματογραφία. Από την βιβλιογραφία είναι γνωστό ότι στην περιοχή αυτή είχε κτιστεί ένα φυλάκιο, ήδη πριν την έναρξη των ανασκαφών το 1930, και στη συνέχεια κτίστηκε σε ψηλότερο σημείο ένα δεύτερο οίκημα. Τη δεκαετία 1960 και 1980 έγιναν νέες διαμορφώσεις με κηπάρια, σκάλες, βόθρους και αναβαθμούς, ενώ τμήμα της Βασιλικής Α' καλυπτόταν από νεότερες επιχώσεις. Οι τοίχοι, που αναληθώς αναφέρεται στο δημοσίευμα ότι καταστράφηκαν με τις παρούσες εργασίες, παρουσίαζαν φθορές από τις ανωτέρω διαμορφώσεις. Κατά την διάρκεια των αποχωματώσεων στην ανωτέρω περιοχή βρέθηκαν διάσπαρτες ψηφίδες σε επιχώσεις που προέρχονταν από την ανασκαφή της Βασιλικής Α', και επομένως δεν είναι αληθές ότι καταστράφηκε ψηφιδωτό δάπεδο. Όλες οι εργασίες αποχωμάτωσης και απομάκρυνσης των νεώτερων επιχώσεων εκτελούνται με προσοχή και σχεδιασμό, ενώ προηγείται ο έλεγχος της προς αποχωμάτωση περιοχής με δοκιμαστικές τομές, καθώς και η μελέτη και ανάλυση της στρωματογραφίας.

Αναφορικά με την εγκεκριμένη μελέτη αποκατάστασης της Βασιλικής Β', σας γνωρίζουμε ότι το έργο «Αποκατάσταση της Βασιλικής Β' στον αρχαιολογικό χώρο των Φιλιππων με συμπλήρωση τμημάτων ανωδομής και στερέωση των ερειπίων της» έχει ενταχθεί επίσης στο περιφερειακό επιχειρησιακό πρόγραμμα «Ανατολική Μακεδονία – Θράκη 2014-2020» και εκτελείται από τη Διεύθυνση Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων, με συνολικό προϋπολογισμό 741.667,31€. Η Πράξη περιλαμβάνει τη συμπλήρωση τμημάτων ανωδομής και στερέωση των ερειπίων του μνημείου και η ημερομηνία λήξης είναι η 31η/12/2023. Η Σύμβαση του έργου υπογράφηκε στις 21-02-2020.

Διευκρινίζεται ότι το θέμα της στερέωσης της ανωδομής της Βασιλικής Β' άρχισε να απασχολεί τις αρμόδιες Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ για πρώτη φορά το Μάιο του 2014, όταν μετά από σεισμική δόνηση διαπιστώθηκε μικρομετατόπιση των άνω λιθοπλίνθων των ιστάμενων πεσσών. Ακολούθησε συνεργασία μεταξύ των στελεχών της Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Καβάλας και της Διεύθυνσης Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων και το Δεκέμβριο του 2014 τοποθετήθηκε ικρίωμα στον δυτικό τοίχο του κυρίως ναού και στο βορειοδυτικό πεσσό, προκειμένου να γίνει εξέταση εκ του σύνεγγυς.

Το ίδιο διάστημα, το έτος 2014, είχε ξεκινήσει η επίπονη εργασία σύνταξης και υποβολής του φακέλου υποψηφιότητας για τον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO από τις συναρμόδιες υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ, ο οποίος και υποβλήθηκε τον Ιανουάριο του 2015. Με τη συνεργασία της Διεύθυνσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων, της Εφορείας Αρχαιοτήτων Καβάλας και της Διεύθυνσης Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων συγκεντρώθηκε όλο το απαραίτητο υλικό, όπως φωτογραφίες από το αρχείο της Γαλλικής Σχολής Αθηνών, σχέδια, περιγραφές, και σύγχρονη βιβλιογραφία, προκειμένου να υπάρξει πλήρης τεκμηρίωση για την σύνταξη της σχετικής μελέτης. Επιπλέον, στο πλαίσιο εκπόνησης της εν λόγω μελέτης απεστάλησαν στην αρμόδια Διεύθυνση Έρευνας και Τεχνικής Υποστήριξης Μελετών και Έργων Αναστήλωσης δείγματα κονιαμάτων από το μνημείο, με σκοπό τον φυσικό, ορυκτολογικό και χημικό χαρακτηρισμό τους, που ήταν εκτός των άλλων απαραίτητος για τον προσδιορισμό των φάσεων του μνημείου. Τα αποτελέσματά των αναλύσεων και τα συμπεράσματα που προέκυψαν ελήφθησαν υπόψιν στη στατική μελέτη.

Κατά το διάστημα 2015 και 2016 έγιναν πολλαπλές συναντήσεις εργασίας, αυτοψίες και συζητήσεις γύρω από το θέμα. Στο διάστημα αυτό, ο κος Μιχάλης Λυχούνας ήταν απών από τα υπηρεσιακά του καθήκοντα, καθώς προσέφερε υπηρεσίες στο Δήμο Καβάλας ως αντιδήμαρχος Πολιτισμού. Η συμμετοχή του σε θέματα της υποψηφιότητας περιορίζεται

αποκλειστικά και μόνο στη συμμετοχή του τον Δεκέμβριο του 2015 στη διαδικασία αξιολόγησης του φακέλου υποψηφιότητας από το ICOMOS στο Παρίσι.

Σε κάθε περίπτωση, κατά την επίσκεψη στον αρχαιολογικό χώρο των Φιλίππων, ο κ. Λυχούνας επέδειξε ανάρμοστη συμπεριφορά, αμφισβητώντας την επάρκεια των συναδέλφων του, των μελών του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου που ενέκριναν τα αναστηλωτικά έργα και της πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου. Κατόπιν τούτων, η άσκηση πειθαρχικού ελέγχου για την συμπεριφορά του αυτή ήταν μονόδρομος.

Η μελέτη στερέωσης της ανωδομής της Βασιλικής Β΄ των Φιλίππων, που ολοκληρώθηκε από τα στελέχη της αρμόδιας Διεύθυνσης Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων, εστάλη στην Εφορεία Αρχαιοτήτων Καβάλας για τις απόψεις της, που εκφράστηκαν με τα αρ. 1674/24-5-2017 και 1792/25-5-2017 έγγραφά της, και στη συνέχεια εξετάστηκε από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο στις 25-5-2017, μετά από συνεισήγηση των Διευθύνσεων Βυζαντινών Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων και Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων και υπό την προεδρία της τότε Γενικής Γραμματέως, κας Μ. Βλαζάκη. Η εν λόγω μελέτη εγκρίθηκε ομόφωνα και ακολούθησε η έκδοση της αρ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΠΚ/ΔΑΒΜΜ/ΤΜΒΜΜ/ 218165/20435/1684/301/12-06-2017 (ΑΔΑ: ΩΤΖΣ4653Π4-Γ7Ζ) Υπουργικής Απόφασης από την τότε Υπουργό, κα Λ. Κονιόρδου.

Το εθνικό θεσμικό πλαίσιο, καθώς και όλες οι διοικητικές διαδικασίες του ΥΠΠΟΑ, που προβλέπονται για την επαρκή προστασία και διαχείριση όχι μόνο της Βασιλικής Β΄, αλλά και όλων των μνημείων του αρχαιολογικού χώρου των Φιλίππων, έχει πλήρως παρουσιαστεί στο Κέντρο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO. Συγκεκριμένα το κεφάλαιο 5 (“Protection and Management of the Property”) του φακέλου του Αρχαιολογικού χώρου των Φιλίππων (<https://whc.unesco.org/uploads/nominations/1517.pdf>), με τον οποίο επιτυχώς το αγαθό ενεγράφη στον Κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, αποτυπώνει λεπτομερώς το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο, το καθεστώς προστασίας και συγκεκριμένα τον τρόπο υλοποίησης των μέτρων προστασίας, όπως εγκρίθηκαν και από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο, καθώς και τον τρόπο διαχείρισης του αγαθού, ώστε να συνεχίσει να διατηρεί την Εξέχουσα Οικουμενική του Αξία.

Επομένως, δεν υπάρχει κανείς απολύτως κίνδυνος απένταξης του Αρχαιολογικού Χώρου των Φιλίππων από τον Κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, καθώς έχει ακολουθηθεί η νόμιμη διαδικασία, όπως γνωρίζει άλλωστε η UNESCO, με βάση και τα υπόλοιπα 18 μνημεία/χώρους της χώρας μας που βρίσκονται στον Κατάλογο. Ο μόνος πραγματικός κίνδυνος είναι η αμφισβήτηση της επιστημονικής επάρκειας της σύνθεσης του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, κατά την εποχή της εξέτασης του θέματος, δηλαδή το 2017, που διατυπώνεται σε διάφορα δημοσιεύματα και μέσα κοινωνικής δικτύωσης και προκύπτει από την ανωτέρω ερώτησή σας.

Όσον αφορά στο επίμαχο θέμα της επιλογής μαρμάρου για τα νέα αρχιτεκτονικά μέλη, διευκρινίζεται ότι σε κανένα σημείο τόσο της μελέτης, όσο και της μελέτης εφαρμογής, δεν αναφέρεται ο τύπος του μαρμάρου που θα χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή τριών νέων κιονοκράνων, επιθημάτων και βάσεων κίωνων. Η μη αναφορά του τύπου του μαρμάρου στις δύο παραπάνω μελέτες, οφείλεται στο ότι δεν είχε ολοκληρωθεί η ερευνητική – εργαστηριακή μελέτη του προσδιορισμού του τύπου των μαρμάρων της Βασιλικής Β. Η από καιρό προγραμματισμένη κοινή αυτοψία των μελετητών και της Προϊσταμένης της Εφορείας Αρχαιοτήτων Καβάλας στις 8-10 Ιουλίου 2020, είχε σκοπό την μακροσκοπική εξέταση των αυθεντικών μελών κιονοκράνων, επιθημάτων και βάσεων κίωνων, που βρίσκονται στη Βασιλική Β΄ και στο μουσείο, καθώς και την επιλογή τμημάτων – θραυσμάτων για την εργαστηριακή μελέτη τους, που θα ακολουθήσει σε δεύτερη φάση, όταν, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα του έργου, θα έχει ολοκληρωθεί η καταγραφή και συγκέντρωση των διάσπαρτων αρχιτεκτονικών μελών από τη Βασιλική Β. Η έρευνα αυτή είναι απαραίτητη προκειμένου να προσδιορισθούν τα χαρακτηριστικά των νέων υλικών (μαρμάρινων, πλίνθινων κλπ), που θα χρησιμοποιηθούν στο έργο. Όπως είναι γνωστό, στη

Βασιλική Β΄ έχει γίνει χρήση διαφορετικών τύπων μαρμάρων. Πρόθεση των μελετητών, βασισμένη στις αναστηλωτικές αρχές, είναι η ακριβής και επιστημονική τεκμηρίωση για τον προσδιορισμό τους και όχι κάποια αυθαίρετη εκτίμηση, βασισμένη αποκλειστικά είτε σε εμπειρική, είτε σε μακροσκοπική αναγνώριση, έστω και αν αυτή προέρχεται από εξειδικευμένο επιστήμονα.

Επιπροσθέτως, η μελέτη έχει ήδη παρουσιαστεί από τους μελετητές σε επιστημονικά συνέδρια. Συγκεκριμένα, στο 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναστηλώσεων της Εταιρείας Έρευνας Προώθησης της Επιστημονικής Αναστήλωσης των Μνημείων (10-12 Ιανουαρίου 2019) συμπεριλήφθηκε η ανακοίνωση με θέμα «Μελέτη αποκατάστασης τμημάτων των σωζόμενων ερειπίων της Βασιλικής Β΄ στον αρχαιολογικό χώρο των Φιλίππων», ενώ στο 39ο Συμπόσιο Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας (31-5 έως 2-6/2019) συμπεριλήφθηκε η ανακοίνωση με θέμα «Βασιλική Β΄ των Φιλίππων – νέες προσεγγίσεις μετά τις πρόσφατες έρευνες», αποσπώντας θετικά σχόλια και κριτική στο πλαίσιο του επιστημονικού διαλόγου.

Λόγω της σπουδαιότητας του μνημείου και των εργασιών που εκτελούνται σε αυτό, μετά από παρέλευση 100 και πλέον χρόνων από τις πρώτες ανασκαφές των Γάλλων αρχαιολόγων, το Υπουργείο Πολιτισμού, σε συνέχεια παρόμοιων επιστημονικών συζητήσεων, προγραμματίζει να διοργανώσει στον κατάλληλο χρόνο, επιστημονική διημερίδα για τα μνημεία που περιλαμβάνονται στον Κατάλογο της Ουνέσκο, όπου μαζί με την πρόοδο των εργασιών και των επεμβάσεων στους Φιλίππους, θα παρουσιαστεί και η συγκεκριμένη μελέτη.

Η Υπουργός
Πολιτισμού και Αθλητισμού
ΛΙΝΑ ΜΕΝΔΩΝΗ

Πίνακας Αποδεκτών:

1. Βουλευτή κα Σουλτάνα(Τάνια) Ελευθεριάδου
2. Βουλευτή κ. Παναγιώτη Σκουρολιάκο
3. Βουλευτή κ. Ελευθέριο Αβραμάκη
4. Βουλευτή κα Ειρήνη Αγαθοπούλου
5. Βουλευτή κ. Τρύφωνα Αλεξιάδη
6. Βουλευτή κα Καλλιόπη Βέττα
7. Βουλευτή κ. Ιωάννη Γκιόλα
8. Βουλευτή κ. Κωνσταντίνο Ζαχαριάδη
9. Βουλευτή κ. Χουσεΐν Ζεϊμπέκ
10. Βουλευτή κ. Κωνσταντίνο Ζουράρι
11. Βουλευτή κ. Νικόλαο Ηγουμενίδη
12. Βουλευτή κα Νίνα Κασιμάτη
13. Βουλευτή κα Χαρούλα (Χαρά) Καφαντάρη
14. Βουλευτή κ. Αλέξανδρο Μεικόπουλο
15. Βουλευτή κ. Ιωάννη Μουζάλα
16. Βουλευτή κ. Κωνσταντίνο Μπάρκα
17. Βουλευτή κα Αικατερίνη Νοτοπούλου
18. Βουλευτή κ. Θεόφιλο Ξανθόπουλο
19. Βουλευτή κα Γιώτα Πούλου
20. Βουλευτή κ. Ιωάννη Σαρακιώτη
21. Βουλευτή κ. Παναγιώτη (Πάνο) Σκουρλέτη
22. Βουλευτή κ. Χρήστο Σπίρτζη
23. Βουλευτή κ. Αλέξανδρο Τριανταφυλλίδη
24. Βουλευτή κ.Σωκράτη Φάμελλο

Εσωτερική Διανομή:

1. Γραφείο Γενικού Γραμματέα Πολιτισμού
2. ΓΔΑΠΚ
3. ΓΔΑΜΤΕ
4. ΔΙΠΚΑ
5. ΔΒΜΑ
6. ΔΑΒΜΜ
7. ΔΑΑΜ
8. ΔΔΕΑΜ
9. ΕΦΑ Καβάλας
10. ΕΔΕΠΟΛ

Ακριβές Αντίγραφο

Αυτοτελές Τμήμα Νομοθετικού Έργου και Κοινοβουλευτικού Ελέγχου

ΛΑΔΟΓΙΑΝΝΗ ΔΗΜΗΤΗΡ-ΕΛΕΝΗ